

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 vtrum episcopus possit habere proprium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

procurati absque personali episcopi cura . ergo non necesse igitur
 ipsum ad personalem curam : respondetur, quod in moralibus
 non attenditur possibile secundum potentiam logicam, hoc est, quod
 non implicat contradiccionem, sed secundum potentiam moralem
 officiorum . Constat autem ex Domini sententia, quod mercenarij
 officium non se ex-
 tendit ad id quod
 precipuum est in pa-
 store, scilicet amore
 ouium suarum, non
 alienarum. Et prop-
 rea dicitur, quod per se
 loquendo, salus ani-
 marum ita necessitat
 pastorem ad persona-
 lem curam, quod reg-
 ulariter non potest
 sine ipsius personali
 cura episcopi haberi,
 quamuis per accidens
 contingere forte hoc
 possit : sed quod est
 per accidens, non va-
 riat naturam mora-
 lium vinculorum .
 Et propterea non ex-
 cusetur episcopus a
 personali residentia,
 ex hoc quod per op-
 portunitatem vicarium
 provideat ecclesie.

¶ Ad tertium dicitur,
 quod non con-
 fuerit, sed abusus
 est tot episcoporum
 non residentium, &
 sequentium curias.
 Et quia unusquisque
 praeiuratur poeni-
 tens in fine vite sue,
 quando cum sancte
 ecclesie communio-
 ne recedit . ideo ni-
 hil honoris residentium
 tumulis eccle-
 sia adimit . Nec hoc
 videri debet durum
 ei qui illud Hierony-
 mi considerat, Non
 omnes episcopi sunt
 episcopi.

¶ Ad secundum ar-
 gumentum dicitur,
 quod episcopus tene-
 tur ad utrumque si-
 mul, residentiam, &
 opus . Et cum instat
 contra hoc ex par-
 te magnitudinis dia-
 cesis, respondetur quod
 nulla est adeo ma-
 gna diocesis, cui non
 possit unus episco-
 pus personaliter ex-
 hibere omnia, quae
 sunt officii, si ue-
 re multam curam ouium
 suarum gerere. Cum
 autem instatur ex
 parte illustri generis,
 respondetur, quod
 nemo illustrior illo
 qui pontifex assidens
 futurorum honorum introiit semel in
 sancta, qui de seipso dicit : Filius hominis non uenit ministrari,
 sed ministrare . Non accipet uir illustris episcopatum si
 non uult pastore officium exercere, sibi ipse imputet illustri
 qui accipit aut episcopatum, & exequatur quod promissit . Ser-
 uet Deo & ecclesie fidem . Turpem se recognoscat, si nomen, po-
 tentiam, honorem, ac diuitias episcopi tenet in persona sua, offi-
 cium autem alteri deiecit . quoniam priora omnia sua data sunt
 personae, ut habeat similitudinem cum illis personale officium episcopi . Cum
 his tamen fiat, quod persona episcopi salua conscientiae puritate ex
 nobili causa abstineat ab aliquo proprio sibi actu, & per alium

culum recedit absque detrimeto gre-
 gis, non tanquam mercenarius fugit.
 AD SECUNDUM dicendum, quod
 ille qui spondet pro aliquo, si per
 se implere non possit, sufficit ut
 per alium impleat . Vnde praelatus
 si habet impedimentum, pro
 quod non possit personaliter cu-
 ra subditorum intendere, sua spon-
 sioni satisfacit, si per alium prouideat.
 AD TERTIUM dicendum, quod
 ille qui ad episcopatum assumit
 statum perfectionis, assumit statum perfectionis
 in aliquo perfectionis genus, a
 quo si impediatur, ad aliud genus
 perfectionis non tenetur, ut sine
 cesse sit cum ad statum religionis
 transire. Imminet tamen sibi neces-
 sitas, ut animam retineat intenden-
 di proximorum saluti, si oppor-
 tunitas adfit, & necessitas regrat.

ARTICVLVS VI.

Utrum liceat episcopo aliquid proprium habere.

AD SEXTVM sic proceditur. Vi-
 detur, quod episcopo non liceat
 aliquid proprium possidere.
 Dominus enim dicit Matthaei
 19. Si uis perfectus esse, uade, &
 uende omnia quae habes, & da
 pauperibus, & ueni, & sequere
 me. Ex quo uidetur, quod uolun-
 taria paupertas ad perfectionem
 requiratur: sed episcopi assumentur
 ad statum perfectionis, ergo
 uidetur quod non liceat eis pro-
 prium possidere.
 ¶ 2 Praet. Episcopi in ecclesia tenent
 locum Apostolorum, ut dicitur
 glo. Lucae 10. Sed Apostolis
 Dominus praecipit, ut nihil pro-
 prium possiderent, sicut illud Mat-
 thei 10. Nolite possidere aurum,
 neque argentum, neque pecuniam
 in zonis uestris. Vnde &
 Petrus pro se, & pro alijs dicit. Ecce
 nos reliquimus omnia, & se-
 cuti sumus te, Matth. 19. Ergo ui-
 detur quod episcopi teneantur
 ad huiusmodi mandati obseru-
 tiam, ut nihil proprium possideant.

exerceat illud, puta, quod praedictum per alium
 fuerit, exemplo Valerij, qui per Augustinum
 ¶ In ratione ad tertium uidetur, quod perfectionis
 status est episcopalis, & religionis
 perfectus & minus perfectus, sic ut in maiori
 ¶ 3 Praet. Hieronymus dicit ad Nepotianum. Cleros graece, iate
 fors appellatur, propter quod ce-
 rici dicuntur, quia de sorte Do-
 mini sunt, uel quia ipse Domi-
 nus fors, id est pars clericorum
 est. Qui autem Dominum pos-
 sidet, nihil extra Deum habere
 potest. Si autem aurum, si argen-
 tum, si possessiones, si uariam in-
 pellectilem habet, cum illis parti-
 bus non dignatur Dominus fieri
 pars eius, ergo uidetur quod
 non solum episcopi, sed etiam
 clerici debeant proprio carere.
 ¶ SED CONTRA est, quod dicitur
 1o. quatio. 1. Episcopus de
 rebus proprijs, uel acquisitis, nec
 quicquid de proprio habet, haere-
 dibus suis derelinquat.
 ¶ RESPON. Dicendum, quod
 ad ea quae sunt supererogationis,
 nullus tenetur, nisi se specialiter
 ad illud uoto astingat. Vnde Au-
 gust. dicit in epistola ad Pauli-
 nam, & Armentarium. Quia iam
 nouisti, iam te obstrinxisti, aliud
 tibi facere non licet. Priusquam
 effes notus reus, liberum fuit, quod
 essis inferior. Manifestum est au-
 tem quod uiuere absque pro-
 prio, supererogationis est: non
 enim cadit sub praecipio, sed sub
 consilio. Vnde Matthaei 19. cum
 dixisset Dominus ad discipulos, Si
 uis ad vitam ingredi, serua man-
 data: postea superaddendo sub-
 didit. Si uis perfectus esse, uade,
 & uende omnia quae habes, & da
 pauperibus. Non autem episcopi
 in sua ordinatione ad hoc ob-
 ligantur, ut absque proprio uiuant,
 neque etiam uiuere absque pro-
 prio ex necessitate requiruntur
 pastorale officium, ad quod se obli-
 gant, & ideo non tenentur episco-
 pi ad hoc, quod sine proprio uiuant.
 AD PRIMUM ergo dicitur,
 quod sicut supra habitum
 est, perfectio Christianae uitae
 non consistit essentialiter in uolun-
 taria paupertate: sed uoluntaria
 paupertas instrumentaliter ope-
 rat ad perfectionem uitae. Vnde
 tor noster dicit. Si uis perfectus esse, uade,
 non dicit. Si uis perfectus esse, uade, uende
 quidem uerba. Si uis perfectus esse, deo
 gularis personae, quae ad statum religionis
 taurit perfectionem actuam, quod ad
 Et propterea fuerunt episcopi sanctissimi
 ¶ In responsione ad secundum uidetur, quod
 loquitur de proprio sine in particulari, sine
 teneri uiros perfectos ad obseruandum illa
 non habendo proprios sumptos. Et probatur
 proprio in communi quo ad Paulum, Augustinum

Infr. q. 186. ar. 3. ad 1. Et opus. 18. c. 17. & 18.

Et gl. Bedae c. 10. in Lutam, non longe a princ. tom. 2.

In response ad tertium eiusdem articuli, nota quod Dens dupliciter potest fieri pars mea. Vno modo respectu alterius par...

nō oportet, q̄ ubi maior pauper- t̄s est, ibi sit maior perfectio: quoniam potest esse summa perfe- ctio cum magna opulencia. Nam Abraham, cum dictum est Gene. 17. Ambula coram me, & esto p- fectus, legitur fuisse diues.

Ad secundum dicendum, q̄ verba illa Domini possunt tripliciter intelligi: Vno modo mysti- ce, vt non possideamus neq; au- r̄i, neq; argentum, id est, vt predi- catores non innituntur principa- liter sapientie, & eloquentia tē- porali, vt Hieron. exponit. Alio modo, sicut Aug. exponit in lib. de consensu Euang. vt intelligat- ur hoc Dñm non præcipiendo, sed magis permittēdo dixisse. Per- misit enim vt absque auro, & ar- gento, & alijs sumptibus ad p̄dicā- dum irent, accepturi sumptus vi- tæ ab his quibus prædicabunt. Vnde subdit. Dignus est enim opera- rius cibo suo. Ita tñ, quod si alijs proprijs sumptibus vtretur in p̄dicā- tione Euangelij, ad supereroga- tionē pertineret, sicut Paulus de seipso dicit 1. ad Corinth. 9. Tertio modo, sicut quod Chrysost. expo- nit, vt intelligatur illa Domini præcipisse discipulis, quātum ad illam missionem, qua mitteban- tur ad prædicandum Iudeis, vt per hoc ex citarentur ad confidē- dum de virtute ipsius, qui eis ab- solum sumptibus prouideret: ex quo tamen non obligabantur ip- si, vel successores eorū, vt absque proprijs sumptibus Euangelium prædicarent. Nam & de Paulo le-

A clericalium tam communium, quam distinctorum, si sibi ali- quid viurpat, clarum est, quod teneat ad restitutionem. De por- tione autem sua, si abutitur, non teneat restituere, sicut nec cū abutitur proprijs, quoniam simile est iudicium de vtriusque.

¶ Est ergo primo questio, An episcopus habens redditus suos distinctos a præben- dis clericorum, te- neatur ad dispensan- dum illos in aliquas portiones, puta: vnam pro fabrica, & vnam pro pauperibus: an suo reliqua- tur arbitrio dispen- satio. ¶ Secunda, Antalis infidelis dispensa- tor teneatur ad resti- tutionem. Est autē primi dubij ratio, quia ex quo bona episcopi dispensatio- nis commissa, sunt di- stincta a portioni- bus debitis pauperibus, & fabricæ, con- sequens videtur, q̄ fidei episcopi reli- cta est distinctio reliquarum portionū, ac per hoc teneatur ad istas distinctio- nes. In oppositum autem est, quia hu- iusmodi redditus vi- detur principaliter ordinatus ad sus- tentionem episcopi. Et sicut præbendæ clericorum successe- runt portioni cleri- cis debita, ita hospi- talia successerunt por- tioni pauperibus de- bita, &c.

¶ Secundi vero dubij ratio est, quia au- thor in li. 1. r. 4. quōdo bona commissa fidei episcopi sunt indi- stincta, nihil dicit de restitutione im- mo in quolibet ar. 12. dicit q̄ quā- do redditus princi- paliter ordinatur ad sustentationem ministrorum, vt sunt præbendæ clericorum, non teneat ad restitutionem. Cōstat autem, quod redditus episcopi est sicut præbendæ illius. In oppositum autē est, quod sequeretur, quod meretricis, & consanguinei dicitur ab episcopis pro dige continentibus redditus suos, non possent cogi ad resti- tuendum ecclesie, quod valde absurdum est.

ARTICVLVS VII.

¶ Vtrum episcopi mortaliter peccent, si bona ecclesiastica, que procurant, pauperibus non largiantur.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Vbi, quod episcopi mortaliter peccent, si bona ecclesiastica, que procurant, pauperibus non largiantur. Dicit enim Amb. ex ponens illud Luc. 12. Hominis cuiusda diuitis uberes fructus ager attulit. Nemo proprium dicat, quod est commune, plusquam sufficiat sumptui, uiolenter obtētū est. Et postea subdit. Neque minus est criminis habenti tollere, quam cum possis, & abudās, de-

sustentationem ministrorum, vt sunt præbendæ clericorum, non teneat ad restitutionem. Cōstat autem, quod redditus episcopi est sicut præbendæ illius. In oppositum autē est, quod sequeretur, quod meretricis, & consanguinei dicitur ab episcopis pro dige continentibus redditus suos, non possent cogi ad resti- tuendum ecclesie, quod valde absurdum est.

¶ Ad primum harum questionum dicitur distinguendo, quod redditus episcopales aut sunt tenues, ita q̄ non sufficiant pro subsidio episcopi: aut sunt mediocres, ita quod sufficiunt, & parum abundant aut sunt abundantes nobiliter supra id quod necessarium est ad sustentationem episcopi. Et si primo, aut secundo modo se habent, cum consistit quod principaliter ordinatur ad episcopi sustentationem, idem vt de redditibus istis iudicium, quod de præbendis clericorum, ita quod quia quod parum superabundat, pro nihilo a iure cōputatur, ideo iura de distributione in tot reliquis partibus, scilicet: pauperum, & fabricæ, non vi- dentur habere locum in istis, & propterea non obligantur tales episcopi ad huiusmodi distributionem. Si autem redditus sunt pingues, & abundantes, ita vt in sapientis animam cadere non possit, quod sint episcopi, assignati pro eius sustentatione, tunc teneat episcopus duas quartas ad minus distribuere iuxta dictos canones in pauperes, & ecclesie fabricam, seu suppellectilem, &c. Et ratio est, quia ex hoc, quod clerici habent sortium suam portionem, non est subtracta a iure pauperibus portio illi debita ex iure: & simi iter non est fabricæ subtracta a iure portio illi ex iure debita, sed bona episcopalia remanent affecta tali iuris disposi-

Secunda Secunda S. Tho. ILL 4 tione

¶ Super Questio. 18. Ar. 7.

In art. 7. eiusdē q. 1. scilicet dicitur, quod inter bona episcopi propria, & eccle- siastica, distincta in tribus auctiur. Primo, in titulo secundo, in viuentio, in restitutione. Nam respectu propriorum habet episcopus titulum domini: res-

pectu ecclesiasticorum habet titulum dispensatoris, vt patet ex auctoritate Augustini in litera allata, que habetur in Decretis 12. quæst. 2. differenter quoque conuenit vtrorumque usus. Nam in vii propriorum liber est, nec peccat, nisi sicut laicos peccare contingit in visu rerum suarum, scilicet: ex parte affectus ordinari, vt in litera dicitur. Respectu autem ecclesiasticorum non est liber, sed obligatus ad creditam sibi dispensationem si deliter exequendam. Et hinc oportet, vt in litera sit, distin- guendo colligere, & colligendo distinguere ex litera, quod tripliciter inuenitur ecclesiastica bona commissa esse fidei episco- pi. Pr. mo, sunt bona quandoque cōmunia, qua ex iure distin- cta inueniuntur in quatuor partibus, prout antiquitus erant. Et tunc seruanda est reg. 1. q. 1. in litera ponitur, & habetur ex mul- tis capitulis Decretorum 12. q. 2. & vt dicitur in litera, peccat mortaliter episcopus viurpando sibi aliquid portionū alius debita- rum. Et multo magis peccat, si nō solum ex iure, sed de facto di- stincta bona viurpat sibi, vt si præbendā canonicis, aut portionē deputatam fabricæ, aut bona hospitaliū sibi viurparet. Secundo, committitur episcopo dispensanda portio sua, & respectu hu- ius dicitur in litera, quod in visu non peccat, nisi sicut respectu propriorum. Ex parte affectus. Tertio, committitur quandoq; episcopo dispensando annuus redditus distinctus a p̄bendis, clericalium, & redditus hospitalium, vt hodie communiter inueni- tur. Et tunc difficultates tam circa vsum, quam circa restitu- tionem tertio loco propositam, insurgunt.

¶ Nam respectu propriorum clarum est, q̄ etiam si illis abutitur, non teneat ad restitutionem. Et per oppositum respectu ec-

¶ Secunda, Antalis infidelis dispensa- tor teneatur ad resti- tutionem. Est autē primi dubij ratio, quia ex quo bona episcopi dispensatio- nis commissa, sunt di- stincta a portioni- bus debitis pauperibus, & fabricæ, con- sequens videtur, q̄ fidei episcopi reli- cta est distinctio reliquarum portionū, ac per hoc teneatur ad istas distinctio- nes. In oppositum autem est, quia hu- iusmodi redditus vi- detur principaliter ordinatus ad sus- tentionem episcopi. Et sicut præbendæ clericorum successe- runt portioni cleri- cis debita, ita hospi- talia successerunt por- tioni pauperibus de- bita, &c.

¶ Secundi vero dubij ratio est, quia au- thor in li. 1. r. 4. quōdo bona commissa fidei episcopi sunt indi- stincta, nihil dicit de restitutione im- mo in quolibet ar. 12. dicit q̄ quā- do redditus princi- paliter ordinatur ad sustentationem ministrorum, vt sunt præbendæ clericorum, non teneat ad restitutionem. Cōstat autem, quod redditus episcopi est sicut præbendæ illius. In oppositum autē est, quod sequeretur, quod meretricis, & consanguinei dicitur ab episcopis pro dige continentibus redditus suos, non possent cogi ad resti- tuendum ecclesie, quod valde absurdum est.

In cr. 1. d. e. clinando ar. 1. si. 10. 4.

¶ Sed loco nunc dicitur.